

KELLON KYLÄYHDISTYS RY.N LAUSUNTO VASIKKASUON BIOKAASULAITOSHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Kellon kyläyhdistys on perustettu jokivarren maanomistajien ja asukkaiden aloitteesta, ja toiminnan lähtökohdiana on huolestuneisuus joen tilasta. Kyläyhdistys on etsinyt yhteistyökumppaneita, ja on heidän kanssaan teettänyt perusselvityksen joen tilasta ja siihen vaikuttavista asioista. Jokea on alettu käyttää myös ammattikorkeakoulun opetuskohteena. Syksyllä 2011 on toteutettu koekalastus ja biologisen kunnon perustutkimus (pohjaeläimet ja piilevät). Kalimenjoen tilan seuraamiseksi on perustettu jo laajaksi käynyt Kalimenjoki kuntoon! –verkkosivusto.

Ei jätehuoltoa Vasikkasuolle

Käsityksemme on, että maa-ainesten ottoluvat on myönnetty aikanaan nimen omaan ehdolla, ettei alueelle tule muita toimintoja. Voimassa olevassa yleiskaavassa (2020) alue on merkitty eo-alueeksi (= maa-ainesten otto). Hanke on siis alueella käytettävän Vasikkasuon maa- ja kallioainesten otto- ja läjityssuunnitelman (2002) vastainen.

Samalle seudulle on ollut tekeillä seudullinen Jätekeskussuunnitelma. Tällä hetkellä alueella on väliaikaisella luvalla toimiva aumakompostointialue. Sen lupa päättyi 1.8.2012. Sen tilalle yritetään nyt luoda biokaasulaitos. Mutta tällä hetkellä Punaisenladonkankaan jätekeskuksen suunnitelmista ollaan luopumassa (Uuden Oulun yhdistysmishallitus). Jätehuollon hivuttaminen alueelle olisi harkittava avoimesti uudelleen.

Koko alueen toiminnot kattava YVA tarpeen

Louhosalueen kasvu, toimijoiden ja toimintojen lisääntyminen on ollut hallitsematonta. Hallitsemattomuus on johtanut siihen, että Suomen suurin kalliolouhos on syntynyt ilman kokonaisvaltaista YVA-tarkastelua. Mielestämme koko aluetta ja kaikkia toimintoja koskeva YVA olisi yhä tarpeen.

Kokonais-YVA on tarpeen läheisten Natura 2000 –verkostoon kuuluvien alueiden mahdollisten muutosten takia. Käsityksemme on, että sekä Heinisuon että Uikulajärven vesitalous on kärsinyt ja pohjaveden pinta on laskemassa. Alueelle on vastikään lisätty uusia pohjaveden seurantapistettä. Heinisuo on ns. arokosteikko, ja sen luonnontila kärsii pienistäkin vesitalouden muutoksista. Sen luonnetta arokosteikkona ei ole otettu huomioon missään selvityksissä. Arokosteikkona sitä on tarkasteltu mm. Jarmo Laitisen arokosteikkoja koskeneessa väitöskirjassa. Kokonaisvaltaista alueen tarkastelua ei voida välttää tekemällä vain uusista toiminnoista uusia YVA-tarkasteluja, jotka pohjautuvat riittämättömiin aiempiin selvityksiin. Louhosalueen mustaliuskeeseen liittyvien ympäristöriskien selvitys on myös ollut riittämätöntä. Kalimenjoen happamuusongelmien syyt ja seuraukset ovat selvittämättä. Mantran tavoin hoetaan, että vaikutukset ovat vähäisiä, oli toiminto mikä tahansa.

Pohjaveden saastumisriski

Alueen ojaverkosto ja hule- ja jätevesien käsittely olisi suunniteltava kokonaisuutena. Alueen pinta- ja pohjavesien liikkeet ovat tuskin riittävästi tiedossa.

Pyyryväisharjun vedenottamo on hyvin lähellä (500 – 900 metrin päässä) suunniteltua biokaasulaitosta ja valtaojaa. Vaikutuksia on hyvin vaikea varmuudella tietää etukäteen. Järkevää olisi varautua pahimpaan.

Kalimenjoen asema muuttuu Uudessa Oulussa

Uudessa Oulussa Kalimenjoki on ainoa kokonaan Oulun sisäpuolelle sijoittuva joki. Kellon kyläyhdistys on esittänyt, että uudessa Oulun yleiskaavassa huomioitaisiin Kalimenjoki Uuden Oulun alueen halkaisevana luontaisena viherkäytävänä ja retkireittinä. Uuden Oulun yhdistymishallitus on katsonut, että uudessa kaavoitustilanteessa myös Punaisenladonkankaan jätekeskuksesta luovutaan. Jätekeskus tulisi liian keskelle uutta kaupunkia. Sama pätee biokaasulaitokseen ja nykyiseen kompostikenttään. Jo nykyisessä maakuntakaavassakin on esitetty viherkäytäviä Kalimenjoelle, joten uudesta asiasta ei ole kyse. Kuntarajojen poistuminen korostaa Kalimenjoen asemaa, ja helpottaa joen kokonaiskäytön suunnittelua.

Kalimenjoki on huonossa kunnossa, ja sen läheisyyteen tulevat toiminnot eivät saa enää kuormittaa sitä lisää.

Kalimenjokeen kohdistuva kuormitus yllättää

Kellon kyläyhdistys on huolestunut nimenomaan Kalimenjoen nykytilasta. Kalimenjoen kunto on heikentynyt viime vuosikymmeninä. Kunnan heikkenemiseen on epäilemättä monia syitä. Säännöllisesti mutta harvaan tehdyt mittaukset eivät ole kuitenkaan pystyneet selvittämään asiaa, koska niiden mukaan veden laadun muutos on ollut vähäinen eikä kehityssuuntiakaan pystytä osoittamaan.

Toisaalta Kalimenjoen kuormituksesta annetaan tässäkin YVA-selvityksessä ristiriitaiselta vaikuttavia arvioita. Vaikutuksia sanotaan moneen kertaan vähäisiksi. Sivulla 28 esitetään kuitenkin toisentyyppinen laskelma kompostikentän ja maa-ainesten oton vaikutuksista Kalimenjokeen. Tiivistys asiasta esitetään seuraavasti:

”Kompostointialueelta lähtevä kuormitus on vastannut noin 4- 22 asukkaan jätevesikuormitusta. Kompostointialueen purkuvesien osuus Vitsaojaan tulevasta kuormituksesta (Kuor 2+Kuor3) on ollut keskimäärin noin 4-6 %.”

Tästä voidaan laskea, että kokonaiskuormitus vastaa annetulla (epä)tarkkuudella vähintään **100 – 850** asukkaan jätevesikuormitusta. Kuormituksen lisäämistä ylipäätään ei voida hyväksyä aikana, jolloin yksityiset asukkaatkin joutuvat rakentamaan omat jäteveden puhdistusjärjestelmänsä. Jos laitos rakennetaan, on myös rakennettava viemäri ja, hoidettava hulevedet ja koko ojaverkosto kuntoon kosteikkoineen. Nykyinenkin maa-ainesoton kuormitus edellyttäisi näitä toimia.

Sivulla 94 on viitattu virheellisesti Kalimenjoen perusselvitykseen (Vola 2011), kun väitetään, että maatalous vastaisi yli puolta Kalimenjoen fosforikuormasta. Asia on päinvastainen – maataloudella on Kalimenjokeen harvinaisen vähän vaikutusta. Perusselvitys ei ole myöskään mainittu lähdeluettelossa, joten epäselväksi jää, onko siihen lainkaan tutustuttu.

Kalimenjoen kalasto ja eläimistö esitetään puutteellisesti

Raportissa mainitaan edelleen Kalimenjoen kalastosta vain tavanomaiset hauki, ahven ja särki mainitsematta joen omaa harjuskantaa. Tämä osoittaa, että pyydettyjä lausuntoja ei edes lueta, tai että käytetty kalabiologi on ammattitaidoton. Kalimenjoen harjus on käsityksemme mukaan tällä hetkellä vaarassa hävitä. Kalimenjoesta tehtiin koekalastus 10.8.2011. Koekalastuksen suoritti RKTLehtikankaankoskessa. Koko koskesta löytyi vain kaksi ahvenenpoikasta. Kellon kyläyhdistys on seurannut kalastusta Kalimenjoessa kesällä 2011, ja näyttää siltä, että pyydetty kala on merestä nousevaa kalaa. Mitä joelle on tapahtumassa, ei tiedetä.

Kellon kyläyhdistyksellä on ollut neuvotteluja Suomen ympäristökeskuksen kanssa joen jonkin sivupuron kalataloudellisesta kunnostuksesta. Ympäristökeskus kuitenkin edellyttää, että pääuoman kunnosta on ensin oltava varmoja. Neuvotteluihin ovat osallistuneet myös ammattikorkeakoulu ja ELY-keskus. Yhteistyön toteutus edellyttää joen kunnon parantamista, ei heikennystä.

Kalimenjoesta on 1970-luvulla tavattu harvinaista vesiperhosta pohjansirvikäs (*Arctopsyche ladogensis*). Sen tilaa ei ole sittemmin selvitetty. Uhanalaistarkastelussa se kuuluu luokkaan NT (Near Threatened) eli silmälläpidettävät. Harjus ja joen ainoa tunnetusti uhanalainen eliö on jätetty selvityksissä huomioimatta.

Kalimenjoen pohjaeläimistöä ja piileviä tutkittiin Kellon kyläyhdistyksen pyynnöstä 3.10.2011. Tutkimuksen teki Suomen ympäristökeskus. Tulokset saadaan myöhemmin, mutta silmämääräisesti todettiin, että pieneliöitä löytyi hyvin niukasti. Tällaiset selvitykset pitäisi tehdä osana YVA-arviointia eikä vapaaehtoistyönä.

YVA-raportissa anonyymit vaikutusarviot ovat arvottomia

Biokaasuhankkeen YVA-raportin vaikutusten arviointi perustuu vain anonyymeille asiantuntija-arvioinneille. Mielestämme nimettömien asiantuntijoiden arviot ovat arvottomia. Ne eivät kuulu nykyaikaan. Ne eivät ole läpinäkyviä, eikä näistä arvioista vastaa kukaan eikä niitä voi mitenkään perustella. Nimettömyys mahdollistaa erilaiset kytkennät. Raportin kannessa ei ole lueteltu tekijöitä vaan yhteystiedot. Miksi raportin kaikki kopioiminen ja lainaaminen on kielletty, vaikka kyseessä on julkinen lain edellyttämä asiakirja? Tällaiset käytännöt on todettava vähintään sopimattomiksi.

Kello 31.10.2011

Kellon kyläyhdistys ry

Reijo Tiri

puheenjohtaja